

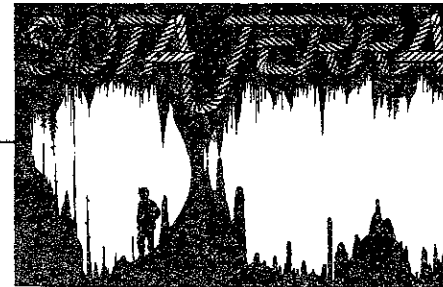
SOTA TERRA

GRUP D'EXPLORACIONS SUBTERRÀNIES
DEL
CLUB MUNTANYENC BARCELONÈS

Nº 2
1981

Butlletí del
GRUP
D'EXPLORACIONS
SUBTERRÀNIES

DEL CLUB MUNTANYENC BARCELONÈS

Nº 2 / 1981

President del C.M.B. Oscar Andrés i Bellet
President del G.E.S. Benjamí Grañena i López

Disseny-Victor Ferrer i Rico

Equip de redacció- Joan Borrás i Xavier
Manuel Cano i Ventosa
Victor Ferrer i Rico
Josep-Lluís Garcés i Paños
Francesc Alberó i Navarro
Benjamí Grañena i López
Aurora Santafé i Royo

Sota Terra n°2 1981 Imp. TECMA Dip. Legal
B-35649-80

Els autors dels treballs publicats són els únics
responsables de llurs opinions.

ES PREGA BESCANVI
SE RUEGA INTERCAMBIO
PLEASE EXCHANGE
OÛ PRIE D'EXCHANGE
MESEDEZ, ENKAR-ALDAKUNTZA

**GRUP
D'EXPLORACIONS
SUBTERRÀNIES**

Plaça Reial, n° 3-1^a
Tel. (93) 301-40-79
BARCELONA · 2

Índex nº2

EDITORIAL	5
<u>RESULTATS DE LA CAMPANYA G.E.S. A LA VALL D'UXIÓ</u>	
INTRODUCCIÓ	6
1a. PART - (NOTES GENERALS).....	7
1 (1) : L'ENTORN GEOGRÀFIC V. Nebot i Porcar i J.A. Cassabò	8
1 (2) : L'ENCLAVAMENT GEOLÒGIC A. Montoriol i Palmes	11
1 (3) : CONSIDERACIONS MARGINALS J. Borràs i Xavier	17
2a. PART - (EL RIU SUBTERRANI DE SANT JOSEP)	19
2 (1) : CAVITATS ACCESSÒRIES V. Nebot i Porcar i J. Borràs i Xavier	20
2 (2) : COVA DE SANT JOSEP J. Borràs i Xavier	28
3a. PART - (ZONES CIRCUMDANTS)	38
3 (1) : EL KARST RESIDUAL DE LA SERRA DE PIPA G. Ribé i Bargalló	39
3 (2) : EL SISTEMA SUBTERRANI AÍN-ARTANA G. Ribé i Bargalló i V. Nebot i Porcar	43
ARXIU G.E.S. DE CAVITATS.....	
P. Guillèn i Esteve i J. Borràs i Xavier	58
CAMPAMENT D'ESTIU -SANTANDER 80-	
P. Guillèn i Esteve	62
NOTA BIOESPELEOLÒGICA -SANTANDER 80-	
J. Massagué i Magrinyà	66
LES CONFINADES (GOUFFRE BERGER)	
J.L. Garcés i Paños	69

—EDITORIAL—

En aquesta primera Editorial del nostre Butlletí, és obligat fer un comentari sobre el mateix. Volem deixar constància de la bona acollida que ha tingut el primer número, cosa que en part ens ha sorprès, conjuntament amb la bona crítica sobre la seva presentació, acabat i desseny, tot deixant el seu contingut, que és el normal per aquest tipus de publicacions.

Ens ha costat molt - molts anys, diriem -, emprendre la determinació de fer un butlletí espeleològic periòdic, que passarà a engrossir la ja llarga llista d'aquestes publicacions a Catalunya; això s'ha anat suplint per medi de les revistes "interclubs" que existien, con molt bé ho explicava el company Oscar Andrés a la Presentació del nostre nº 1.

No cal dir que encara a hores d'ara, som contraris a aquest "regne de taifes" que ha sigut i és l'espeleologia catalana, on cadascú es fa la seva feina i la publica -en cas de fer-ho- en un dels múltiples butlletins o circulars d'entitats, o en el pitjor dels cassos, en qualsevol altra publicació de tipus general o diferent a l'espeleologia. Això que determina un parcial desconeixement -per a molts, total- dels treballs que es fan al nostre país, és provocat per la manca d'una publicació que sigui capaç d'aglutinar, recopilar i seleccionar els treballs realitzats pels espeleòlegs catalans. Una publicació que naturalment, hauria de tenir diferents nivells de qualitat i no es podria condicionar, tot basant-se en la ineditat dels treballs; en principi, podria començar a modus de resum del que s'esta publicant desordenadament en una infinitat de llocs diferents.

Es per tot el que acabem de dir, que procurarem en primer lloc anar millorant el contingut del nostre Butlletí, (al mateix temps que tindran cabuda en ell, tota la gama de treballs que puguin realitzar els nostres membres), per tal de que també en aquest aspecte pugui ressaltar dins del seu gènere, i en segon lloc, dir que no voldríem pas arribar al nº 100, (és un dir, degut a la periodicitat anual) perquè això significaria que el problema abans comentat, lluny de resoldre's, s'hauria encara agreujat.

N.R. - Quan ja estava a la impremta aquesta Editorial, hem rebut el nº 1 de la "bibliografia Espeleològica Hispánica", editat pel C.D.E., publicació que d'alguna manera intenta solucionar el desconeixement bibliogràfic existent. Des d'aquí els donen les nostres felicitacions més sinceres i els oferim el nostre suport.

3º PART

ZONES CIRCUMDANTS

PRESENTACIÓ

Durant les campanyes dutes a terme a la Cova de Sant Josep, s'efectuaren exploracions metòdiques a les zones circumdants amb l'objectiu d'establir correlacions entre l'actual sistema actiu i les seves possibles zones d'influència; amb aquest motiu s'explorà espeleològicament el vessant septentrional de la Serra de Pipa, el karst de la qual, a la vista dels resultats obtinguts i que tot seguit ressenyarem, podem dir que mai ha tingut un nexa d'unió amb el que ha generat la cova de Sant Josep.

També ens vàrem desplaçar vers la veïna població d'Aïn, en tenir notícia de l'existència prop d'aquell poble d'un riu subterrani, del que es va decidir la seva exploració per a concretar, mitjançant l'ús de colorants, la seva possible relació amb el riu de Sant Josep, cosa que es va demostrar totalment impossible, doncs aquestes aigües afloraren dies més tard per unes importants fonts de la població d'Artana, amb el que es va poder determinar un nou aparell subterrani, també aïllat del que mereixia principalment la nostra atenció.

Un cop exposades aquestes notes preliminars, tan sols resta per a dir que, lògicament, aquest treball serà dividit en dues parts que seran integrades per les següents cavitats i notes explicatives:

EL KARST RESIDUAL DE LA SERRA DE PIPA :

Situació	
Cova del Pastor	(4 m.l.)
Avenc de la Cabra	(-34 m./40 m.l.)
Cova del Costat	(-5 m./25 m.l.)
Sorgència Fòssil	
Cova Tapiada	(10 m.l.)

EL SISTEMA SUBTERRANI, AÍN-ARTANA :

Nota preliminar	
Covatilla	(-50 m./265 m.l.)
Cova de l'Ereta	(-9 m./130 m.l.)
Cova de l'Oret	(+21 m./-30 m./173 m.l.)
Cova Ferrera	(-28 m./ 255 m.l.)
Cova de la Matilde	(-55 m./ 96 m.l.)
Cova dels Ametllers	(-38 m./ 125 m.l.)
Cova de la Penya nº 3.....	(7 m.l.)
Cova del Llavador	(-10 m./ 30 m.l. aprox.)
Funcionament dels pous	

3 (1): EL KARST RESIDUAL DE LA SERRA DE PIPA

G.Ribé

SITUACIÓ

La Serra de Pipa forma el límit meridional i occidental del "Barranc de Sant Josep", o sigui, la zona del riu Belcaire propera a la cova del mateix nom, tot alçant-se ràpidament des del nivell del riu fins el cim de Pipa (589 m.).

COVA DEL PASTOR (La Vall d'Uixó)

Es tracta d'un abric de reduïdes dimensions (3 m. per 4 m.), obert baix la cota 441 de la Serra de Pipa, al vessant del "Barranc de Sant Josep".

Es interessant des del punt de vista espeleogenètic, degut a la seva morfologia de dissolució química de tipus maucçià, fet que ens dona idea de la pretèrita existència d'un nivell freàtic important, probablement el mateix que donà lloc a la Sorgència Fòssil, oberta a 445 m.s.n.m. o sigui, 10 m. més alta que la que ara ens ocupa.

Creiem que l'origen d'aquesta cavitat fou anterior a l'ensorrament de la falla que formà el "Barranc de Sant Josep".

AVENC DE LA CABRA (Fondeguilla)

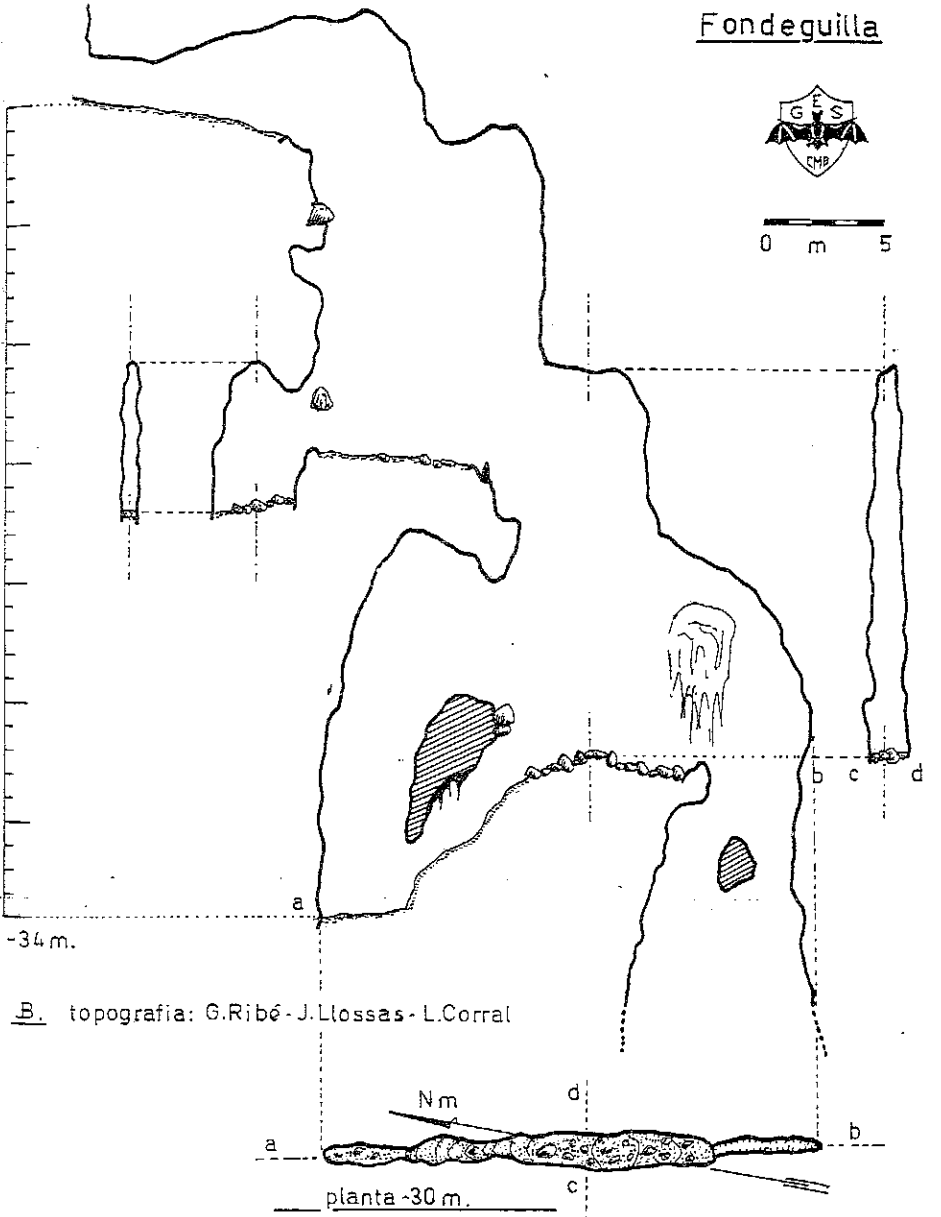
Obert a la base del segon barranc que baixa del cim de Pipa vers el N, a 500 m.s.n.m.. S'entra a la cavitat a través d'una obertura allargada de 2 m. per 3 m. que dona pas a una estreta galeria de 9 m. de recorregut, fins acabar al començament d'un ressalt vertical de -13 m. amb diferents replans. La seva base és una estreta galeria de 7 m. acabada pel seu extrem N sobre un petit pou cec de -3 m.; mentre que al costat S hi han dos petits ressalts de -1 m. i -2 m. que arriben sobre un nou pou, a 10 m. sobre el terra, format per materials clàstics i sediments argilosos. Pel seu costat N comença una inclinada rampa que acaba després de 9 m. i pel costat S hi ha un nou i estret pou pel que es varen baixar 8 m. fins que les seves reduïdes dimensions no van permetre prosseguir més avall.

Es tracta d'una cavitat tectònica molt poc evolucionada, de formes netament estructurals, oberta sobre una diàclasi N 10 E - S 10 W, en la que s'observen algunes formes reconstructives, degudes als aportaments hídrics eventuais i localitzades en zones d'infiltració. Creiem que la seva gènesi és molt posterior a les altres cavitats de la zona, probablement coincident amb l'ensorrament del "Barranc de Sant Josep".

AVENC DE LA CABRA
Fondeguilla

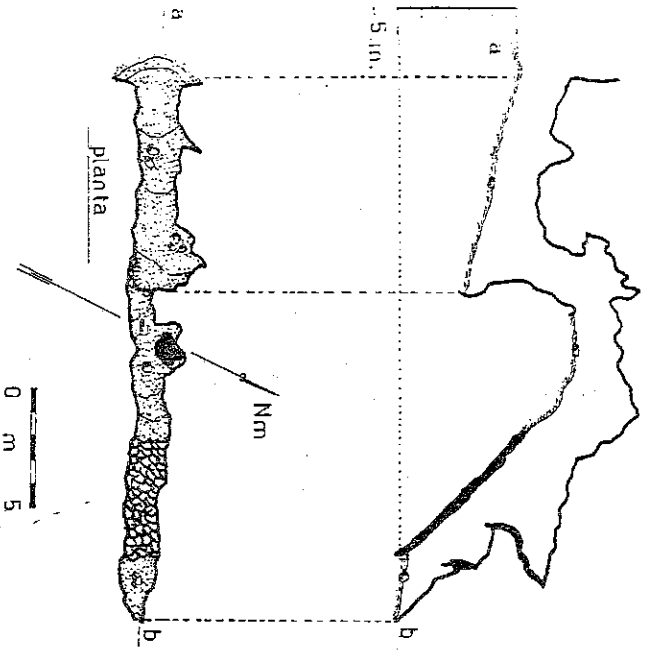

0 m 5

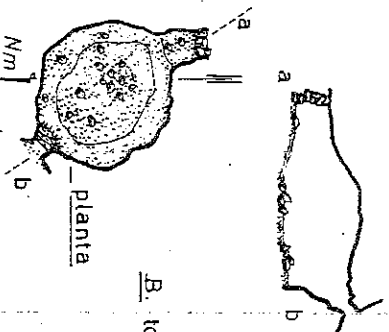
B. topografia: G. Ribé - J. Llossas - L. Corral

COVA DEL COSTAT
Fondeguilla

B. topografia: G. Ribé - J. Llossas

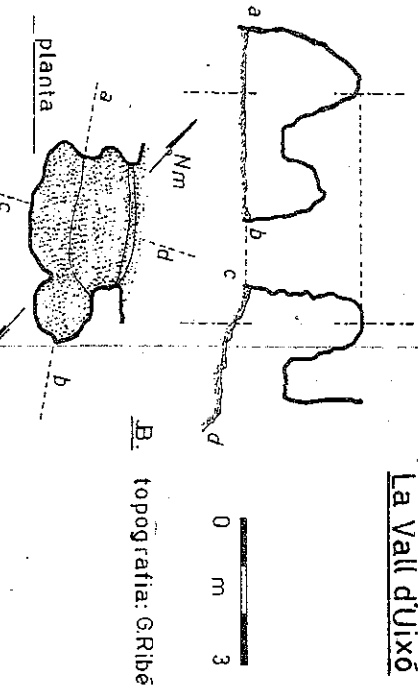
COVA TAPIADA
Fondeguilla

B. topografia: G. Ribé - L. Corral

0 m 10

COVA DEL PASTOR
La Vall d'Uixó

B. topografia: G. Ribé

0 m 3

COVA DEL COSTAT (Fondegulla)

S'obre 50 m. a l'E de l'avenc de la Cabra. La seva boca de 2 m. per 2 m. dona pas a una galeria suaument descendent d'uns 10 m. en la qual es poden observar formes residuals d'absorció d'aigües. Al seu final s'han de remuntar 3 m. verticals per a poder arribar a un nou corredor que baixa amb forta inclinació per una rampa formada per argiles, i posteriorment sobre una colada estalagmítica, fins acabar sobre un engolidor fòssil totalment impenetrable.

La cavitat es formà en un règim d'engolidor actiu, durant el qual les aigües erosionaren la diàclasi generatiu del sistema N 30 E - S 30 W. Amb el retrocés del nivell piezomètric, la cavitat entrà en una fase fossilitzant.

SORGÈNCIA FÒSSIL (Fondegulla)

Situada a la base de la tercera cinglera que es desprèn del cim de Pipa, en la mateixa vertical de l'avenc de la Cabra, a 445 m.s.n.m.

La cavitat presenta un mínim interès espeleològic (2 m.) però l'hem inclòs en aquest article al creure que ens marca el nivell freàtic existent en l'època de la formació de les cavitats de la zona, de les que va actuar de sobreixidor de les aigües engolides, tot formant part d'un sistema molt més extens que actualment es troba desmantellat.

COVA TAPIADA (Fondegulla)

Localitzada al centre de la carena que baixa vers el N del cim de Pipa, passats els últims ressalts rocosos i en una petita clariana, a 290 m.s.n.m.

S'entra per una estreta obertura, que després d'un ressalt vertical de -2,5 m. arriba a una sala subcircular d'uns 8 m. de diàmetre per 3 m. d'alçada de sostre, amb el terra format primordialment per sediments argilosos. Al costat contrari a l'entrada s'inicia una galeria que és tapada per una paret; darrera la qual vàrem poder comprovar que restava obstruïda totalment per derrubis.

3 (2): EL SISTEMA SUBTERRANI AÍN-ARTANA

G.Ribé - V.Nebot

NOTA PRELIMINAR

La serra d'Espadà (1.083 m.) als seus contraforts meridionals, ofereix un aspecte molt feréstec, amb tot un conjunt d'espaldats i profundes barrancades, d'entre les quals destaca l'anomenat "Barranc d'Eslida", que té el seu capçal emmarcat per un semicercle muntanyós, on hi ha les poblacions d'Ain i Eslida.

Aquest Barranc d'Eslida baixa des de la part superior de la Serra d'Espadà vers el S, o sigui cap la zona plana inferior dominada per Fondegulla i la Vall d'Uixó; degut a la seva proximitat amb la zona abarcada pel riu subterrani de Sant Josep i les notícies de cavitats relativament grans, obertes a la seva zona mitja i superior, algunes d'elles amb aigua en són interior, va determinar que s'efectuessin algunes sortides encaminades a determinar aquesta hipotètica relació amb el sistema inferior, que resultà no existir i tractar-se de dos aparells kàrstics diferents, aquest amb la seva zona receptiva (Covatilla) i la emissiva (Font de Santa Cristina, a Artana).

Hem de dir que quan vàrem visitar la regió, encara que coneixíem l'existència de moltes de les cavitats de la zona, tan sols vàrem explorar les més grans i característiques, doncs no preteníem en principi, fer cap estudi en profunditat d'aquesta zona, de no formar part del que en aquells moments ens ocupava, però ara hem cregut que podia ésser interessant una exposició de les notes obtingudes durant la nostra curta estància en aquesta regió.

COVATILLA (Aín)

La petita boca de la cavitat, feta de mamposteria i tancada amb una reixa, s'obre al vessant dret del Barranc d'Eslida a uns 20 m. sobre el seu jaç i separada uns 750 m. de la població d'Aín, a 450 m., s.n.m.

Aquesta entrada, de 2 m. per 1,5 m. permet l'entrada mitjançant una forta rampa a la sala principal de la cavitat, de 70 m. per 28 m. i planta elipsoidal amb uns 30 m. de desnivell, tot presentant el seu terra ocupat per material clàstic de grans dimensions; entre aquests grans blocs es poden recórrer diverses petites galeries en forma de retículs laberíntics. A la paret W de l'extrem meridional de la sala, s'obre una gale